

Boek: Kleuterleerkracht 2.0
Auteur: Eva Dierickx & Astrid Koelman
Uitgeverij: Academia Press (Lannoo uitgeverij)

Als kleuterleerkracht doe je ertoe! Wanneer je je kleuteronderwijs kwaliteitsvol vormgeeft, blijven de effecten hiervan ook in de verdere schoolloopbaan zichtbaar. In Kleuterleerkracht 2.0 zijn veel onderzoeksresultaten verwerkt. Hierdoor wordt inzichtelijk hoe je het kleuteronderwijs daadwerkelijk kwaliteitsvol vorm kunt geven.

Hoofdstuk 1: Het begint met graag zien

Kinderen die veel warmte en weinig conflict ervaren in de relatie met de leerkracht, uiten minder ongewenst gedrag en voelen zich over het algemeen beter. De sleutel tot positief gedrag zou dus weleens kunnen liggen in het meest alledaagse: zie je kleuters graag. Hierbij is het van groot belang dat je de positieve eigenschappen van elk kind vindt en herkent.

Hoofdstuk 2: Positief pedagogisch begeleiden

In je interactie met kleuters is het aan te bevelen om gebruik te maken van direct positieve strategieën:

- Aanvaard en benoem emoties
- Liefdevol begrenzen
- Natuurlijke consequenties
- Bied alternatieven aan
- Een conflict is een waardevol moment
- Vertrek vanuit het 'slachtoffer'

Hoofdstuk 3: Ontwikkelingsgerichte interacties

Als leerkracht kun je met kwaliteitsvolle ontwikkelingsgerichte interacties een belangrijk verschil maken bij de ontwikkeling van kleuters. De drie delen van ontwikkelingsgerichte interacties zijn:

-Het ontwikkelen van taal en denken

-Aansluiten bij de zone van naaste ontwikkeling

-Het moet plaatsvinden binnen een context van betekenisvol en levensecht leren

Binnen het kleuteronderwijs is vaak sprake van wacht- en stiltemomenten zoals jas en tas pakken, op elkaar wachten totdat je kunt eten, of wisselingen van activiteiten. Al deze wacht- en stiltetijden gaan ten koste van waardevolle leertijd die het verschil kunnen maken. In dergelijke momenten liggen vaak heel rijke kansen om kleuters onderling te stimuleren tot een rustig gesprek of om bijvoorbeeld reken- en taalimpulsen te geven.

Hoofdstuk 4; Speel je mee?

Het schema verduidelijkt het continuüm van vrij spel dat erg kindgericht is naar instructie dat vooral leerkracht gestuurd is.

Instructie hoeft niet ten koste te gaan van welbevinden of fantasiespel. Uit onderzoek in het VK blijkt dat juist het beste resultaat wordt behaald in groepen waar zowel aandacht is voor fantasiespel als activiteiten die gericht zijn op schoolse kennis en vaardigheden.

Binnen een onderzoek stond de volgende vraag centraal: "Wat werkt beter als je kleuters inzicht wilt geven in drijven en zinken? Is dat expliciete instructie of kleuters zelf laten ontdekken?" Conclusie: Kinderen die uitleg kregen, begrepen het beter dan degenen die experimenteerden. Omdat zij leerden wat belangrijk was bij drijven en zinken, gingen de kinderen zich ook op die elementen richten.

Hoofdstuk 5: Executieve functies

In de kleuterperiode zijn de drie executieve functies impulscontrole, cognitieve flexibiliteit en het werkgeheugen volop in ontwikkeling. Zij vormen de basis voor alle andere executieve functies die nog zullen volgen. Daarnaast speelt emotieregulatie een belangrijke rol, omdat deze bij jonge kinderen veel invloed heeft op de drie andere executieve functies.

Hoofdstuk 6: Meer dan een lokaal

Er zijn vier stappen die je kunt zetten om je klasomgeving in te richten of te optimaliseren:

1. Richt het lokaal in als een architect
2. Voorzie een rijk basisaanbod
3. Kom tegemoet aan de basisbehoeften van kleuters
4. Kijk als een preeelvogel

Hoofdstuk 7: Van visie naar curriculum naar praktijk – Planmatig handelen in de kleuterklas

Sterk en doelgericht kleuteronderwijs begint vanuit visie. Door samen een duidelijke en gedeelde visie te formuleren, kun je als team gericht werken aan doelen op de lange termijn. Het helpt bij het nemen van beslissingen en uitdagingen. Zo ontstaat een doelgericht aanbod dat richting geeft aan je werk en zorgt voor consistentie en samenwerking binnen het team. Om planmatig te kunnen werken, kun je je baseren op de planningscyclus. Deze cyclus ondersteunt een intentionele en responsieve praktijk, waarbij je je handelen voortdurend afstemt op de ontwikkeling van kinderen en op de pedagogische visie en daaruit voortvloeiende curriculum dat je hebt.

Hoofdstuk 8: Samenwerking en partnerschappen

Onderzoek wijst uit dat een goede samenwerking tussen de school en de ouders bijdraagt aan een meer succesvolle schoolloopbaan en aan het welbevinden van kleuters. Hierbij is het onder andere van belang dat je regelmatig je doelen en verwachtingen naar elkaar uitspreekt.

Conclusie

Vier jaar geleden schreef ik de recensie van 'Kleuterleerkracht'. Ik was erg positief over het boek en bracht het bij veel leerkrachten onder de aandacht. Kleuterleerkracht 2.0 is een verbeterde versie ten opzichte van het eerste deel. Nieuwe onderzoeksresultaten leveren nieuwe inzichten op. Deze zijn verweven in de teksten van ieder hoofdstuk. Dat maakt dat deze nieuwe druk ook uitgebreider is dan de eerste versie.

Na ieder hoofdstuk is een kopje 'verder lezen' opgenomen. Naast boekentips en links, zijn daar nu ook podcast tips opgenomen. Tijdens het lezen kun je ook QR codes scannen die je doorverwijzen naar TEDtalks of voorbeeldfilmpjes. Dat geeft nog meer duidelijkheid over het onderwerp.

Kleuterleerkracht 2.0 heeft als subtitel 'Het naslagwerk voor kwaliteitsvol kleuteronderwijs'. In tegenstelling tot de vorige druk is achterin het boek een begrippenindex opgenomen. Dat maakt het terugzoeken nóg eenvoudiger en overzichtelijker.

Alles bij elkaar maakt dit Kleuterleerkracht 2.0 tot veel meer dan een herdruk. De auteurs hebben het boek inhoudelijk verdiept, praktisch verrijkt en gebruiksvriendelijker gemaakt. De combinatie van actuele inzichten, extra bronnen en de overzichtelijke opzet zorgt ervoor dat het niet alleen prettig leest, maar ook echt als naslagwerk functioneert. Waar ik de eerste druk al warm aanbeval, durf ik te zeggen dat deze tweede druk een vaste plek verdient in de kast van iedere (aanstaande) kleuterleerkracht.